

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

Opór a podmiotowość środowiska akademickiego wobec nowych zadań uczelni

Adam Jagiełło-Rusiłowski
Uniwersytet Gdański

Plan prezentacji

1. Nowe zadania uczelni jako punkt odniesienia podmiotowości i zachowań środowiska akademickiego
2. Wyzwania związane z kompetencjami społecznymi jako efektami kształcenia KRK
3. Ujęcie teoretyczne i plan badawczy
4. Sedno podmiotowości i oporu kadry akademickiej
5. Wnioski i pytania co do strategii wprowadzania kompetencji społecznych do kształcenia wyższego

Przedsiębiorca społeczny

Ashoka Innovators for the Public,
Ford Fellow, Odyssey of the
Mind, ekspert UNRWA w Strefie
Gazie

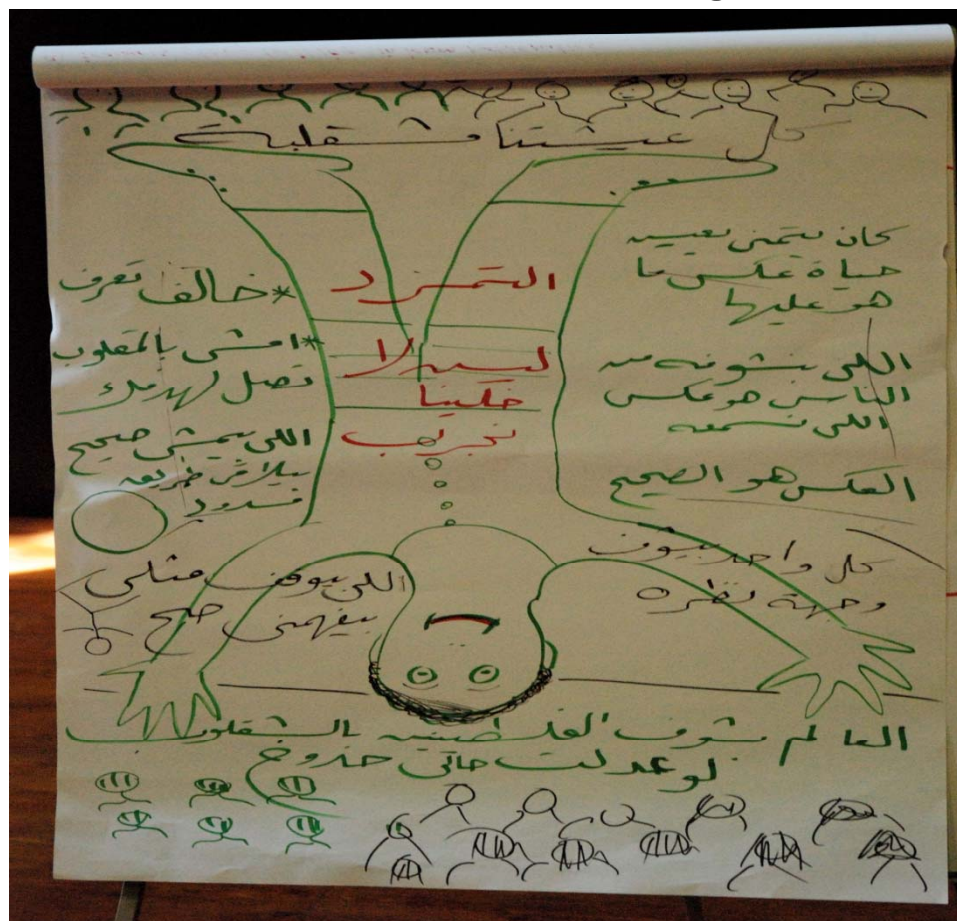
Intraprenuer dla którego zmiana
społeczna i opór przy jej
realizacji jest okazją do rozwoju

kwalfikacje
po europejsku

Badacz i trener

kompetencji społecznych

Narodowe danie palestyńskie

Nowe zadania wg Strategii

Lizbońskiej i polskiej polityki rozwoju

Dokumenty strategiczne określają rolę uczelni wobec ich otoczenia jako służebną w sensie wrażliwości na jego potrzeby, ale często służebność ta interpretowana jest dalej jako absolutne posłuszeństwo wobec rynku pracy oraz trendów demograficznych.

Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego zakłada „eliminowanie przez rynek instytucji pozbawionych własnych zasobów i z niewielką liczbą studentów oraz lepsze dostosowanie do oczekiwań zewnętrznych oferty tych, które przeżyją niż demograficzny. Stanie się to łatwiejsze pod presją konkurencji wynikającej z ograniczeń po stronie popytu.”

¹⁰ Woźnicki J. (2010) Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego: 2010 - 2020, Nauka 1/10, str. 6

Równowaga funkcji edukacyjnych uczelni wyższej

- Adaptacyjnej – przekazanie gotowej wiedzy, umiejętności rozumienia i wykonywania poleceń, zadań według instrukcji i harmonogramu, reagowania na popyt, mobilność, sprawność komunikacyjna
- Emancypacyjnej – wspieranie podmiotowości, uzasadniania własnych działań, wyborów, konstruowania osobistych strategii w oparciu o potrzeby i wartości, branie odpowiedzialności
- Krytycznej – wymaganie uzasadnień z wielu perspektyw, dialogu, demaskowania gry interesów, luk w wiedzy, kreatywności naukowej i inicjatywności obywatelskiej

Pojęcie kompetencji społecznych

- Kompetencja (łac. *competentia*) najogólniej oznacza uprawnienia do działania, odpowiedzialność za pewien zakres pracy lub relacji z ludźmi i środowiskiem, rezultat procesu uczenia się, „zdolność do określonych obszarów zadań”. W terminologii Krajowych Ram Kwalifikacji kompetencje społeczne zostały zdefiniowane jako
- ***„udowodniona (w pracy, nauce oraz w rozwoju osobistym) zdolność stosowania posiadanej wiedzy i umiejętności z uwzględnieniem zinternalizowanego systemu wartości. Kompetencje społeczne określa się bazując na kategoriach odpowiedzialności i autonomii”***

Wyzwania kształcenia i weryfikowania kompetencji społecznych

Czego (adaptacji, emancypowania czy krytyczności)

Kto (mistrz/autorytet) ma uczyć a kto weryfikować

Które metody są skuteczne w danych dziedzinach

Gdzie i kiedy uczyć, co zrobić z „nadkompetencją” nomadyczną

Jak stwierdzić „zinternalizowany system wartości”

Po czym poznać autonomię czy przewidzieć branie
odpowiedzialności przez naszego absolwenta w przyszłości

Jak przekonać pracodawców o wiarygodności naszej oceny

Spokój nas uratuje?

- Uczony jak mnich...
- Autonomia i odpowiedzialność
- Konsekwencje gloryfikowania oporu przed zmianą przychodzącą z zewnątrz

Perspektywa teoretyczna

- Z perspektywy teorii systemów opór środowiska przed zmianą jest postrzegany jako nieunikniony mechanizm społeczny, konstruktywna reakcja grupy lub organizacji na potencjalne zagrożenie własnej autonomii, tożsamości czy statusu.
- Z punktu widzenia bardziej szczegółowych ujęć teoretycznych: teorii kapitału społecznego, teorii własnej i zbiorowej skuteczności, konstrukcjonizmu społecznego oraz pedagogiki emancypacyjnej.

Plan badawczy

Badanie doceniające

Obszary sprawstwa i oporu

Testy przekonań
skuteczności i lęku przed
niepowodzeniem

Badanie doceniające

Odkrywanie
tego, co
najlepsze
DISCOVERING
the strengths

Marzenie, o tym
co mogłoby się
wydarzyć
DREAMING of
even better
things to happen

Opowiedzenie
się, że tak
będzie
Destiny –
committing to
what will be

Projektowanie
tego co powinno
się stać
DESIGNING
what should
happen

Akademickie Westerplatte

Opór przed wprowadzaniem kompetencji społecznych na uczelni to jeden z przejawów walki o autonomię środowiska, gdyż są one wymogiem zewnętrznym a jego wypełnienie będzie i tak działaniem pozorowanym. Etos uniwersytecki nie pozwala na uleganie tymczasowym modom i nakazuje zachowanie resztek kapitału społecznego w niszowych działaniach najbliższych kręgów twórczości naukowej.

Pola mocy i oporu

NIEODPOWIEDZIALNOŚĆ

Odwaga, bezkompromisowość, odpowiedzialność, autonomia, odporność na naciski, dzielenie się wiedzą, komunikatywność, sieciowanie

Realizacja projektów interdyscyplinarnych ze studentami przedsiębiorczości (venture)

Inicjatywność, zaangażowanie w sprawy uczelni i regionu,

Techniki w kształceniu i walidacji kompetencji społecznych

Dokształcanie się w zakresie technologii informacyjnych i przedsiębiorczości (np. wirtualne venture labs)

Etos czy asekuracja ?

Badanie ujawniło poważny problem deficytu kapitału społecznego, który skutecznie blokuje przejęcie poszczególnych zadań przez konkretnych aktorów i usprawiedliwia oczekiwanie rozwiązania odgórnego, delegując poczucie sprawstwa na bliżej nieokreślone instytucje publiczne. Gloryfikowanie oporu przed pozornymi działaniami wymuszonymi przez zewnętrzne rozporządzenia stanowi kolejne źródło asekuracji badanego środowiska przed wdrażaniem KRK jako zewnętrznego wymogu

Problem badawczy i hipoteza główna

Czy opór przed uczeniem kompetencji społecznych na uczelni związany jest z tym, na ile kompetentni czują się sami nauczyciele w zakresie modelowania postaw, dydaktyki i lokalnego współdziałania na rzecz zrównoważonego rozwoju?

Hipoteza główna: Im słabsze ogólne poczucie sprawstwa tym większy opór i lęk przed uczeniem kompetencji społecznych

Przykładowe pytania

8. Potrafię wybrać takie formy dydaktyki, które zapewnią studentom wiarygodną informację zwrotną o postępach w nabywaniu kompetencji

8. Wątpię w skuteczność innych form nauczania niż dobry wykład, laboratoria czy ćwiczenia i nie chcę marnować czasu na eksperymenty służące rzekomo zwiększaniu zatrudnialności

Dyskusja wyników

Analiza statystyczna potwierdziła główną hipotezę oraz dwie z pięciu hipotez szczegółowych: Poła poczucia mocy związane z dydaktyką korelują ujemnie z oporem przed uczeniem i weryfikowaniem kompetencji społecznych. Znajomość nowoczesnych technologii (np. e-portfolio, feedback loops w kursach blended-learning) stosowanych do rozwoju i weryfikacji kompetencji warunkuje stopień angażowania się kadry w pomoc studentom w przygotowaniu się do pracy/innowacyjności

Wnioski z badań

Ze statystycznie istotnych korelacji wynika, że źródłem oporu środowiska jest niskie poczucie sprawstwa, zwłaszcza w zakresie dydaktyki i stosowania nowoczesnych technologii do uczenia i walidacji kompetencji. Źródłem oporu nie jest zaś obawa przed angażowaniem studentów w badania, z punktu widzenia siły korelacji niewidoczny jest etos związany z autonomią badanych i niechęcią wobec zadań narzucanych z zewnątrz. Oporu nie osłabia doświadczenie projektowe nauczycieli

Obraz środowiska z perspektywy emancypacyjnej

Grupa o niskim statusie zdominowana obcym dyskursem i wystawiona na jednostronne relacje ekspertów, traktujących to środowisko jako „potrzebujących”. Zanim będzie można zaangażować grupę w dialog, trzeba ideologicznie opowiedzieć się za nie elitarnymi formami przywództwa.

Środowisko czujące się wykluczone z dialogu z „górami” i niezdolne do samorganizowania się powinno użyć krytycznego namysłu nad tym, kto w takim razie mógłby wejść w rolę niehierarchicznego przywódcy.

Oddolni reformatorzy?

Kadra z tak zwanym długim stażem dydaktycznym raczej pozostawi nowe zadania młodszym kolegom, którzy opowiadają się za etosem „pocziwego profesora” i jego krytycznością, autonomią nakierowaną na twórcze weryfikowanie rzeczywistości. „Nie doświadczeni w oporze” widząc jak brak kapitału społecznego blokuje regionalny rozwój patrzą na „polski kociółek” z pozycji mocy przekraczania lokalnej inercji przez sieciowanie i korzystanie z dojrzałych Eko-systemów kapitałów społecznych i kreatywnych. Wyraźnie garną się do interdyscyplinarnych, międzynarodowych projektów i przenoszą niehierarchiczne relacje do lokalnych zespołów

Stawiamy na doktorantów i postdoków ?

Aktywni w projektach doktoranci i młodzi doktorzy jawią się nad-optimistami w ocenie swoich kompetencji społecznych oraz nie mają kompleksów w dziedzinie technologii informacyjnych . Chętnie zagospodarowują technologie do wspomagania uczenia się, wyszukiwania i łączenia zasobów używając globalnych struktur. Być może to na ich współdziałanie w kwestii zmian w edukacji kompetencyjnej na miarę wyzwań polskiego społeczeństwa warto liczyć?

Jak można wspomóc ich podmiotowość

1. Włączenie w tworzenie procedur uczelnianych systemów zapewniania jakości kształcenia
2. Wsparcie w pozyskiwaniu funduszy i partnerów do projektów
3. Warsztatowe szkolenia z zakresu dydaktyki
4. Wsparcie techniczne i mentorskie przy realizacji innowacyjnej dydaktyki akademickiej
5. Promowanie ich jako modeli, dokumentacja dobrych praktyk

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

Dziękuję za uważność ☺
Adam Jagiełło-Rusiłowski
arusil@ug.edu.pl

Projekt systemowy „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

Biuro Projektu Krajowych Ram Kwalifikacji

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 70, e-mail: krkbiuro@ibe.edu.pl